

**ASPECTS OF DEVELOPING THE GEOGRAPHICAL
ENVIRONMENT RESEARCH/INVESTIGATION ATTITUDE
IN HIGH-SCHOOL STUDENTS**

**ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII ATITUDINII DE
CERCETARE/INVESTIGARE A MEDIULUI GEOGRAFIC
LA LICEENI**

DUMITRAȘCU Doina Maria

Colegiul Tehnic „Gheorghe Cartianu” Piatra-Neamț

<https://orcid.org/0000-0002-8979-5588>

Rezumat: Articolul abordează aspectele conceptuale ale atitudinilor din perspectiva competențelor școlare ca finalități ale procesului de învățare. Dezvoltarea atitudinilor de investigare la liceeni la disciplina Geografie și evaluarea lor ca unitate de competență, element constitutiv a competenței de cercetare/investigare impune clarificarea mecanismelor lor formative și evaluative. Articolul prezintă un exemplu de identificare a componentelor atitudinii de cercetare/investigare structurat conform etapelor unui ciclu de investigare care poate fi utilizat în cadrul proiectelor de cercetare a mediului geografic.

Cuvinte-cheie: atitudini de investigare, competența de cercetare /investigare, ciclul liceal

Abstract: The article addresses the conceptual aspects of attitudes from the perspective of school competencies as the outcomes of the learning process. Developing investigative attitudes in high school students in the Geography discipline and evaluating them as a competence unit, a constituent element of the research/investigation competence, requires a clear understanding of their formative and evaluative mechanisms. The article presents an example of identifying the components of the research/investigation attitude structured according to the stages of an investigative cycle that can be used in geographic environmental research projects.

Keywords: attitudes toward research, research/investigation competence, high school cycle

Introducere

Socio-psihologul W. I. Thomas [3] încadrează pentru prima dată definiția atitudinilor în sfera non-normativului, a obiectivității, astfel încât să fie probată științific. Meritul său constă în sublinierea faptului că atitudinea este o tendință

și un impuls de a acționa, ceea ce în timp a influențat și dezvoltat o opinie unanimă a specialiștilor: atitudinea este acțiunea relativ stabilă și observabilă a unei persoane care afectează statutul său social. Prin urmare, singura modalitate de evaluare a atitudinilor rămâne observația și analiza statistică a comportamentului observabil în situații sociale. Dacă considerăm că atitudinea de investigare reprezintă acțiunea conștientă și asumată de a desfășura un demers investigativ care conferă autorului statutul de specialist, atunci produsul unei investigații devine obiectul de estimare a atitudinii de cercetare. Determinată de gradul de activitate în viziune thomasiană atitudinile riscă să se confunde cu pattern-uri de obiceiuri care transferă conceptul spre latura sa mecanică, vegetativă dacă nu se ia în considerare și latura sa axiologică. Răspunsurile pe care le furnizează persoanele într-un sondaj de opinie, în cadrul unui interviu sau într-un chestionar referitor la probleme geografice sunt subiective și oferă insight-uri cu privire la factorii individuali care stau la baza formării convingerilor și valorilor pe baza cărora elevii acționează. Evaluarea obiectivă a atitudinilor de cercetare rămâne ancorată în modul în care oamenii interacționează cu elementele naturale și umane ale mediului geografic. De exemplu, dacă un elev declară că are o anumită perspectivă valorică asupra mediului geografic, dar acțiunile sale de cercetare nu reflectă o abordare etică în ceea ce privește sursele de informație, colectarea și interpretarea datelor, atunci nu putem considera că acea atitudine este cu adevărat prezentă în cazul respectiv.

Din perspectivă psiho - pedagogică, atitudinile se prezintă ca un sistem de conexiuni subiective ale personalității care implică aspecte cognitive, afective și comportamentale, precum și manifestările observabile legate de moralitate și ecologie. Comportamentul real definit ca „un ansamblu de activități observabile și potențial măsurabile” Luthans F. (1985) [apud 6, p. 46]. este determinat de nivelul de formare /dezvoltare a fiecărei componente și corelarea și articularea acestora. Cercetătorii Martin Fishbein și Izek Ajzen, dezvoltatori ai teoriei „acțiunii raționale” explică comportamentul ca o cauză a introducerii în memoria de lucru a unei atitudini active. Informația poate fi utilizată în procesul de modelare a atitudinilor de investigare a mediului geografic, dinspre educația morală și intelectuală spre educația ecologică.

Comparând caracteristicile de bază ale competenței cu atitudinile, cercetătoarea Paniș. A. [6, p. 45] concluzionează că, competența nu poate însuma atitudinile deoarece primul construct pedagogic este definit prin modalitate, acțiune, eficiență iaral doilea prin. relație, comportament, valori.

Cauzele care explică confuzia terminologică a conceptului "atitudine" sunt determinate de abordarea diferită a din perspectiva științelor sociale, psihologiei sociale și a psihologiei. De asemenea, paradigma educațională, metodele de studiu specifice fiecărei științe determină definiții neclare sau incomplete care își au sorgintea în punerea accentului pe factorii subiectivi ipotetici în loc de acțiune și rezultate concrete, încercarea de a diferenția atitudinile de valori sau identificarea opiniilor cu atitudinile.

Literatura de specialitate [1, 6] distinge trei domenii de referință ale atitudinilor: atitudini față de sine, atitudini față de societate și atitudini față de muncă. Analizată în contextul desfășurării unui demers investigativ, prima categorie reflectă conduita în cadrul relațiilor sociale de investigare a problematicii orizontului local și are un caracter formativ imitativ iar a doua categorie vizează etaloanele eticii cercetării exprimată prin corectitudine, recunoaștere și respect a valorilor celorlalți și se formează prin educație. Caracteristicile psiho - socio - morale ale unui individ reprezintă sinergia dintre conștiință și conduită, fapt care acordă oportunitatea construirii lor în cadrul lecțiilor de Geografie.

Programul Internațional de Evaluare a Elevilor (PISA) 2015 [5, p.2], dezvoltat și coordonat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), definește atitudinile către științe ale elevilor drept „un set de atitudini față de știință indicat de un interes pentru știință și tehnologie, aprecierea abordărilor științifice în cercetare, atunci când este potrivit, și o percepție și conștientizare a problemelor de mediu”

Metode și materiale

Atitudinea de investigare a mediului geografic implică abordarea cu seriozitate și curiozitate a studiului și înțelegerii locurilor și a spațiilor geografice. Aceasta presupune un set de comportamente și abordări care includ:

- Explorare activă când elevul abordează mediul geografic cu dorința de a explora și de a descoperi caracteristicile sale distinctive fizico-geografice precum relieful, clima, biodiversitatea și aspectele umane, culturale și economice.
- Respect și protecție față de mediul geografic și recunoașterea importanței protejării acestuia atunci când elevul caută să înțeleagă impactul acțiunilor umane asupra mediului și caută modalități de conservare și sustenabilitate.
- Cercetare riguroasă a componentelor geografice implică aplicarea unor metode științifice solide pentru a colecta, analiza și interpreta datele. Elevul investighează utilizând instrumente și tehnologii adecvate.
- Curiozitate și întrebări relevante, problematizate în vederea identificării conexiunilor dintre elementele investigate și dinamica lor.
- Comunicare și partajare a rezultatelor cercetării cu colegii sau cu reprezentanții comunității locale prin argumentarea soluțiilor rezolutive și asumarea variantei optime contribuind prin aceasta la înțelegerea și conștientizarea problemelor geografice la scară locală, regională și mondială.
- Abordarea științifică holistică, cross curriculară
- Angajament social și ecologic din partea elevilor relevă o atitudine de responsabilitate față de societate și față de mediu

Propunem pentru evaluarea atitudinii de investigare a mediului geografic metoda științifică a analizei de conținut a unui proiect de cercetare realizat de către elevi în conformitate cu conținutul informativ curricular și cu cerințele formulate de către profesor. Criteriile de evaluare pot fi formulate pentru fiecare etapă a proiectului și pot viza componentele: cognitivă, afectivă și comportamentală. În tabelul 1 latura valorică are un aspect subiectiv și cuprinde primele componente ale atitudinilor - „valoarea nu este un dat, ci un act” [6, p. 41] iar cea de a doua se referă obiectiv la atitudinea comportamentală.

**Tabelul 1. Modalități de indentificare a atitudinilor
de investigare la Geografie**

Etapele proiectului de cercetare	Atitudini de investigare		Întrebări
	Latura valorică	Latura acțională	
Alegerea titlului proiectului și formularea lui problematizată	curiozitate și interes gândire critică	redactează titlu conform criteriilor	Ce criterii ai avut învedere la identificarea titlului investigației?
Definirea obiectivelor de cercetare	claritate și direcție relevanță și motivare	depune efort în atingerea obiectivelor	Consideri că ai atins obiectivele propuse? Describe cum ai organizat atingerea obiectivelor.
Documentarea problemei de cercetare în surse credibile bazate pe metode științifice	responsabilitate privind sursele deinformație	identifică surse științifice și le ierarhizează după importanța pentru investigația proprie	Argumentează importanța surselor de document arepentru proiectul tău.
Colectarea, analiza și interpretarea contextualizată a datelor	obiectivitate și imparțialitate	respectă etica unui demers investigativ	Argumentează de ce consideri că soluția propusă de tine constituie

			soluția optimă la problema cercetată?
Comunicarea eficientă a rezultatelor	grija pentru claritatea, corectitudinea și eficiența mesajului	interacționează flexibil cu audiența	Explică ce principii de redactare ai respectat în prezentarea rezultatelor.
Autoreflexie și autoevaluare eficientă	interesul pentru autodezvoltare	aplicarea feedback-ului imediat reflexiv	Numește trei beneficii ale auto-reflexiei asupra procesului de investigare desfășurat.

Persoanele cu o atitudine de investigare sunt deseori curioase și au o sete de cunoaștere. Ele pun întrebări și doresc să afle mai multe despre subiectele care le interesează. Analizează informațiile cu atenție și pun la îndoială informațiile sau presupunerile care par neclare sau contradictorii. Ele utilizează raționamentul logic pentru a evalua și interpreta corect datele. Au disponibilitate de a învăța în mod continuu și de a se adapta la noile informații sau perspective, sunt deschise la schimbare și la îmbunătățirea cunoștințelor lor. Un aspect important al acestei atitudini este abordarea metodică a cercetării. Elevii caută să utilizeze metode și tehnici adecvate pentru a aduna și analiza informațiile într-un mod ordonat și sistematic. Această atitudine este deseori asociată cu abilitatea de a rezolva probleme complexe, elevii fiind dispuși să caute soluții la întrebări sau probleme dificile și să găsească răspunsuri bine fundamentate. Atitudinea de investigare în susținerea argumentelor solide și soluțiile eficiente privind mediul geografic reprezintă o

abordare esențială în înțelegerea, protejarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale și a ecosistemelor planetei. Aceasta poate implica cercetarea profundă a subiectului, consum de timp în colectarea de date, analiza informațiilor disponibile și înțelegerea proceselor naturale și antropice care afectează mediul geografic. Evaluarea surselor credibile și analiza critică determină evitarea utilizării informațiilor incorecte sau părtinitoare. Cantitatea dovezilor investigate provenită din diversitatea surselor de documentare și analiză comparativă crește credibilitatea rezultatelor. Comunicarea eficientă care implică redactarea de rapoarte, articole sau prezentări care să explice clar problema și soluția propusă este esențială pentru a obține sprijin și pentru a influența deciziile și politica în domeniul mediului geografic. Atitudinea de investigare nu se oprește doar la colectarea de date și dezvoltarea de argumente. Ea implică și asumarea responsabilității pentru mediul geografic și luarea de măsuri concrete pentru a-l proteja și conserva. Aceasta poate include implicarea în acțiuni de mediu, lobby pentru politici de protecție a mediului și susținerea unor schimbări pozitive în societate. Întrebările de identificare a atitudinilor de investigare demonstrate de către elevi în cadrul orelor de Geografie pot lua forma unui chestionar sau întrebări structurate într-un jurnal de activitate ținut de către elevi.

Concluzii

Atitudinea de investigare derivă dintr-o mentalitate și o abordare profesională care pune accent pe obiectivitate, etică, metodologie solidă și angajament demonstrat practic care contribuie la dezvoltarea cunoașterii și la rezolvarea problemelor prin cercetare științifică.

În esență, atitudinea de investigare a mediului geografic presupune o abordare holistică și multidisciplinară a înțelegerii și explorării spațiului geografic, cu accent pe cunoaștere, respect și implicare personală la protejarea și conservarea acestuia contribuind astfel la un viitor mai durabil pentru planetă.

Interpretarea atitudinii de cercetare/investigare la liceenilor la Geografie are ca scop obținerea unei înțelegeri mai profunde a modului în care aceștia percep și se implică în procesul de învățare servind drept bază pentru îmbunătățirea strategiilor de dezvoltare a competențe de cercetare/investigare în rândul elevilor.

Bibliografie:

1. CALLO, Tatiana. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Litera, 2014. 240 p. ISBN 978-9975-74-340-2.
2. CUZNEȚOV, Larisa, *Educația prin optim axiologic. Teorie și practică* (Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău) Chișinău, 2010, 159 p
3. IURCU, Romița. *Relația dintre atitudinile față de școală și performanța școlară*. Editura Universitară, 2007
4. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*, București: Editura Aramis, 2003. 480 p. ISBN 973-8473-64-0.
5. OECD PISA 2015 *DRAFT SCIENCE FRAMEWORK* [citat 02.09.2023]. Disponibil: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264305274en.pdf?expires=1674655476&id=id&accname=guest&checksum=3015D1D063EF849829F18487FFC4F8F1>
6. PANIȘ, Aliona. *Repere pedagogice în formarea atitudinilor. Ghid metodologic*. Chișinău, Institutul de Științe ale Educației, 2020, 85 p [citat 02.09.2023].
Disponibil:
http://ise.upsc.md/uploads/files/1613391797_repere_pedagogice_in_formarea_atitudinilor.pdf